

BEATA BALCEROWICZ

Kurs e-learningowy formą doskonalenia kompetencji nauczycieli z zakresu edukacji medialnej

Improving Teachers Media Competences by e-Learning Form Courses

Magister, Akademia Pedagogiki Specjalnej, Polska

Streszczenie

Celem artykułu jest przedstawienie wyników badań przeprowadzonych w ramach pracy magisterskiej (*Projekt kursu e-learningowego rozwijającego kompetencje nauczycieli z zakresu edukacji medialnej*). Przedmiotem badań stał się scenariusz kursu dotyczący edukacji medialnej dla nauczycieli (oraz gotowy fragment kursu stworzony na podstawie scenariusza). Nauczyciele zostali zapytani o opinię na temat edukacji zdalnej oraz poproszeni o ocenę fragmentu kursu.

Słowa kluczowe: edukacja zdalna, edukacja medialna, e-learning, scenariusz kursu, kompetencje nauczycieli

Abstract

The article presents the results of research studies carried out by master thesis (*Project of e-learning course developing teachers media competences*). Subject of study is scenario of course about media education for teachers (and part of coursebased of scenario). The teachers were asked about their opinion about distance learning and were asked to rate the part of the course.

Keywords: distance education, media education, e-learning, scenario of e-learning course, teacher's competences

Wstęp

W dobie powszechnego dostępu i zastosowania nowych technologii w niemalże każdym aspekcie naszego życia jesteśmy zmuszeni do nieustannego uczenia się i dostosowywania do zmieniającego się świata. Pomimo wielu możliwości, jakie daje nam technologia, często gubimy się w zero-jedynkowym świecie. W cyfrowym zgłętku wyzwaniem staje się znalezienie wiarygodnej, wartościowej informacji. Uczymy się przystosowywać do zmieniającego się świata, a odbieramy go co raz częściej jako przekaz medialny. Edukacja medialna odno-

si się do „kształcenia w zakresie mediów, które obejmuje kształcenie umiejętności posługiwania się mediami w celu rozwoju intelektualnego, komunikacji, uczenia się i uczenia” (Pisarek, 2006, s. 47). Wszechobecność technologiczna została zauważona (choć w niewystarczającym stopniu) przez Ministerstwo Edukacji Narodowej w 2017 r. poprzez wprowadzenie w podstawach programowych zapisów odwołujących się bezpośrednio do edukacji medialnej. Przykładami takich zapisów są:

1. Uczeń ma wiedzę na temat przekazu masowego, wykorzystuje wiedzę do interpretacji wydarzeń – podstawa programowa wiedzy o społeczeństwie (Dz.U. 2017, poz. 356, s. 108).

Uczeń tworzy logiczne, uporządkowane wypowiedzi, dokonując selekcji informacji, rozumie funkcje środków perswazji – podstawa programowa języka polskiego (Dz.U. 2017, poz. 356, s. 63).

2. Edukacja medialna w polskich szkołach jest realizowana głównie na informatyce, języku polskim oraz wiedzy o społeczeństwie.

Ustawodawca słusznie przewidział potrzebę kształcenia uczniów, ale co z doskonaleniem nauczycieli w tym zakresie? Biorąc pod uwagę dynamikę zmian oraz tempo wprowadzania nowinek technologicznych, nauczyciele również wymagają doksztalcenia i doskonalenia swoich kompetencji i umiejętności w zakresie edukacji medialnej.

Jednym ze sposobów na naukę, który bezpośrednio jest związany z mediami i pracą na nich – jest edukacja zdalna. Jej historia jest długa, jednak dopiero w XX wieku razem z postępem technicznym i rozwojem technologii informacyjno-komunikacyjnych miała szansę na szerszy odbiór i zastosowanie.

Obecnie, korzystając z Internetu, komputera lub smartfona, nie myślimy o informacjach, które do nas trafiają. Odbieramy przekaz medialny, którego treść może być lepszej lub gorszej jakości. Jest nim zbiór informacji, któremu daleko do wiedzy. Żyjemy w społeczeństwie informacji, ale czy żyjemy także w społeczeństwie wiedzy (Balcerowicz, 2018, 92). Żyjąc w chaosie informacyjnym, każdy z nas powinien odróżniać wartościowe informacje od tak zwanych „fake newsów”. Kursy e-learningowe to przygotowana, gotowa do przyswojenia treść w atrakcyjnej dla kursanta formie, która zmienia się razem z dostępnością i rozwojem technologii. Edukacja zdalna to nauka na odległość, która obejmuje różne metody i techniki uczenia się, jednocześnie łącząc je z przekazywaniem informacji poprzez media, tj. internet, telewizja, radio (Penkowska, 2010, s. 28). E-learning łączy w sobie tradycyjne metody nauczania z elektronicznymi środkami technicznymi, co łączy się m.in. z oszczędnością czasu i większą kontrolą kursantów nad procesem uczenia się (Clarce, 2004, s. 9). Cyfrowy charakter edukacji zdalnej idealnie łączy potrzebę korzystania z nowych technologii, wymusza na uczestnikach poszukiwanie informacji w sieci.

Moduł dotyczył narzędzi cyfrowych w pracy nauczyciela i składał się z powitania w module, wyjaśnienia, w jaki sposób poruszać się po kursie, oraz przedstawienia sposobów i narzędzi, które mogą się okazać przydatne w trakcie przygotowywania materiałów dydaktycznych, prowadzenia zajęć oraz udostępniania zasobów.

Metodologia badań własnych

Badania przeprowadzono w czerwcu 2018 r. i składały się one z dwóch części. W pierwszej z nich została zastosowana metoda eksperymentu pedagogicznego wspieranego sondażem diagnostycznym. Ze względu na specyfikę warunków przeprowadzania eksperymentu i e-learningową istotę kursu została wybrana technika jednej grupy. Pierwszy etap polegał na zastosowaniu kwestionariusza ankiety i jego wyniki były jednocześnie badaniem początkowym i końcowym dla etapu I. Etap II eksperymentu polegał na wprowadzeniu czynnika eksperymentalnego (kursu). Osoby badane brały udział w kursie, a po nim zostały poproszone o wypełnienie kwestionariusza ankiety, którego pytania były takie same jak w etapie I, w celu porównania odpowiedzi badanych i zbadania działania zmiennej niezależnej (Zaczyński, 1995, s. 79). Badania zostały przeprowadzone w sposób elektroniczny. Ze względu na trzy etapy badania nauczycieli przebieg badań był łańcuchowy. Badani nauczyciele dostawali dostęp do kwestionariusza (etap I), po którego wypełnieniu zostawali przenoszeni do strony kursu (wprowadzenie zmiennej niezależnej). Ostatni ekran kursu stanowiła prośba o wypełnienie ankiety podsumowującej (etap II). Sędziowie kompetentni dostawali dostęp do kwestionariusza ankiety oraz do elektronicznej wersji scenariusza kursu (link w ankiecie). Dostęp do ankiety był wysyłany bezpośrednio do każdego z sędziów.

Pierwsza część badań opierała się na metodzie eksperymentu jednej grupy i została przeprowadzona na grupie aktywnych zawodowo 30 nauczycieli (8 ankiet zostało odrzuconych). Rozpiętość wieku ankietowanych wahała się w przedziale 24–58 lat. Większość badanych (60%) stanowiły osoby w wieku 30–39 i 50–59 lat. Najwięcej osób wskazywało na staż pracy 10–19 lat. Nauczyciele biorący udział w badaniu najczęściej uczyli biologii (23%), byli pedagogami szkolnymi (20%), uczyli matematyki (13%) oraz innych przedmiotów. W badaniu zostały użyte dwa kwestionariusze ankiet ze względu na charakter prowadzonych badań.

Drugą część badań stanowiła ocena sędziów kompetentnych scenariusza kursu e-learningowego. W badaniu wzięło udział 10 sędziów, którzy byli metodykami edukacji zdalnej, osobami zajmującymi się prowadzeniem i planowaniem szkoleń oraz nauczyciele informatyki. Staż pracy osób badanych to 3–12 lat w obszarze szkoleń. Przedział ten wskazuje na doświadczenie sędziów zdobyte

w działaniach związanych z kursami stacjonarnymi, ale też e-learningowymi. Doświadczenie sędziów wyrażone w latach pracy oraz w liczbie zrealizowanych projektów ogółem oznacza, że wybrane osoby są odpowiednie do oceny scenariusza oraz kursu.

Wyniki badań – nauczyciele

W pierwszej części badania nauczyciele zostali zapytani o liczbę kursów e-learningowych, w których brali udział. Połowa ankietowanych zadeklarowała, że brała udział w jednym, dwóch lub trzech kursach. Badani, którzy deklarowali udział w kursach zdalnych, najczęściej realizowali je ze względu na chęć doskonalenia się (73%) i skuteczność kursów, w których brali udział, oceniali jako dobrą lub bardzo dobrą (66%).

Najczęściej wskazywane zalety kursów to oszczędność czasu (43%), mobilność nauki (43%) oraz swobodny dobór treści nauczania (30%). Jako wady najczęściej wskazywane były: ograniczenie kontaktów międzyludzkich (43%) i możliwe problemy techniczne (43%). Nauczyciele po wprowadzeniu zmiennej niezależnej zmienili swoje odpowiedzi na bardziej pozytywne i wskazujące więcej zalet niż wad – oszczędność czasu (60%), mobilność nauki (50%).

Ankietowani zmienili także swoje opinie po kursie na temat kryteriów stanowiących o atrakcyjności kursów – wzrosła liczba wskazań kryteriów: szata graficzna (przed kursem 10%, po 40%) oraz niestandardowe przedstawienie treści (przed kursem 17%, po kursie 50%). Badani nauczyciele zostali też poproszeni o ocenę kursu w trzech obszarach. Wartość wizualna została oceniona jako bardzo dobra (66%), poziom interaktywności jako bardzo dobry (50%) oraz dobry (37%), natomiast przydatność treści jako bardzo przydatna (63%). Nauczyciele w ostatnim pytaniu, które było otwarte, zadeklarowali chęć wzięcia udziału w dalszych częściach zaprezentowanego im kursu oraz uznali, że chętnie wzięliby udział w kursie doskonalącym ich pedagogiczny warsztat.

Wyniki badań – sędziowie kompetentni

Sędziowie ocenili metodykę (połączenie doboru treści, metod nauczania i środków) w większości jako bardzo dobrą lub dobrą. Pozytywnie ocenili dobór środków kształcenia, dobór metod nauczania oraz treści nauczania. W ocenie sędziów proponowana metodyka jest adekwatna do potrzeb osób dorosłych. Proponowany sposób przedstawienia treści został oceniony jako dobry lub bardzo dobry. Wszyscy sędziowie uznali, że treści zawarte w scenariuszu w przypadku zrealizowania go w formie kursu będą się przyczyniać do rozwoju kompetencji medialnych i informacyjnych kursantów. Sędziowie ocenili też moduł kursu – jego wizualny aspekt jako bardzo dobry, a poziom interaktywności jako dobry.

Literatura

- Balcerowicz, B. (2018). Chaos i edukacja społeczeństwa informacyjnego. *Edukacja – Technika – Informatyka*, 4, 90–95.
- Clarce, A. (2004). *E-learning. Nauka na odległość*. Warszawa: WKiŁ.
- Fundacja Nowoczesna Polska (2014). *Katalog kompetencji medialnych, informacyjnych i cyfrowych*. Pobrane z: http://edukacjamedialna.edu.pl/media/chunks/attachment/Katalog_kompetencji_medialnych_2014_EudBrrI.pdf (30.04.2019).
- Penkowska, G. (2010). *Meandry e-learningu*. Warszawa: Difin.
- Pisarek, W. (2006). *Słownik terminologii medialnej*. Kraków: Universitas.
- Zaczyński, W. (1995). *Praca badawcza nauczyciela*. Warszawa: WSiP.